

2012 / 2013
metų užrašai

**draugiškas
Internetas**

ITC

RYŠIŲ
REGULIAVIMO
TARYBA

Viešaisiais kompiuteriais naudotis ne visada saugu

Apsilankęs interneto kavinėje ar pasinaudojęs mokyklos kompiuteriais, išvalyk naršymo duomenis.

Leonardas, 7 m., Užvenčio Šatrijos Raganos gimnazija

Pasinaudojęs viešuoju kompiuteriu, nepalik at-
verto savo pašto, Facebook paskyros, atsijunk
nuo jų.

Naršyklės registruoja visus tavo aplankytus
adresus, gali įsiminti slaptažodžius ir kitus įvestus
duomenis. Todėl pabaigęs darbus išvalyk naršymo
duomenis ir po to užverk naršyklę.

Naudotis viešaisiais kompiuteriais nėra itin
saugu, todėl grįžęs namo pasikeisk naudotus
slaptažodžius.

Ar pažįsti
savo
internetu
draugus?

Turi šimtus ar net tūkstančius Facebook draugų? Ar tu juos pažįsti ir visais pasitiki? Atskirk pelus nuo grūdų.

Benas, 9 m., Vilniaus Jono Laužiko bendrojo lavinimo konsultacinis centras

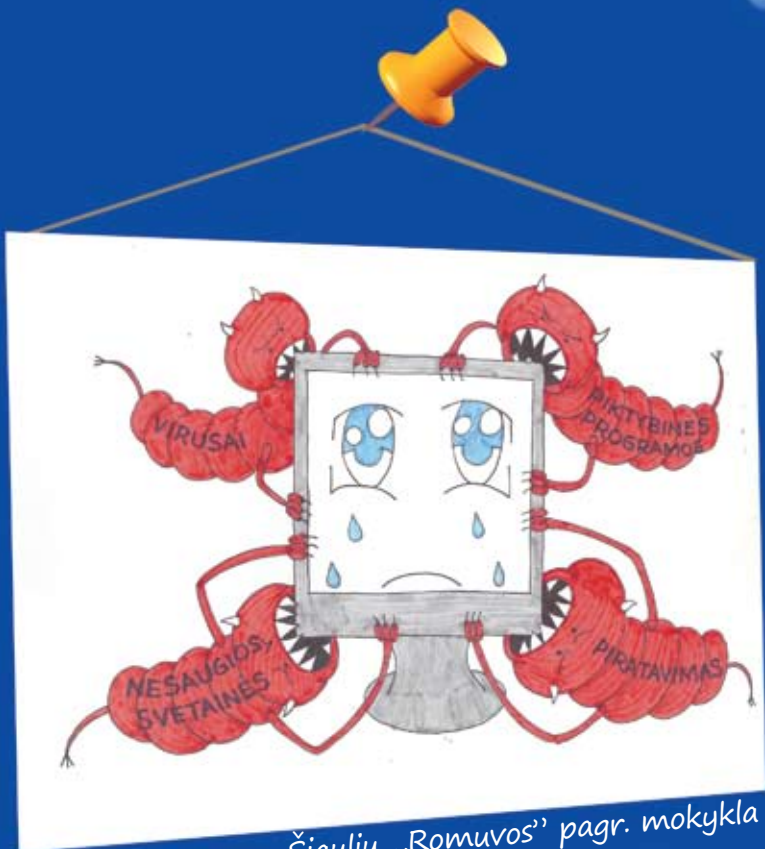
Apribok žmonių ratą, kurie gali matyti tavo nuotraukas internete, skaityti tavo žinutes ir žinoti, ką tu veiki. Bet kuris piktavališkas suaugęs žmogus gali apsimesti vaiku ar tavo draugu.

Facebook nustatymai leidžia pasirinkti privatumo lygį, o tikriems draugams ir šiaip žmonėms galima susikurti atskiras savo Facebook sąskaitas. Visai nebūtina nurodyti savo tikrą vardą ir pavardę bei kitus asmens duomenis, – susigalvok slapyvardį.

Atmink, kad į Facebook įkeltų nuotraukų negalėsi visiškai pašalinti.

Apsaugok kompiuterį nuo virusų

Virusai ne tik trikdo programų veikimą, bet ir gali sunaikinti ar pavogti svarbius duomenis. Išmok nuo jų apsisaugoti.

Dominyka, 11 m., Šiaulių „Romuvos“ pagr. mokykla

Nuo virusų apsaugos tik nuolat atnaujinama antivirusinė programa. Nelegaliai gautos antivirusinės programos menkai naudingos, nes neatnaujinamos ir nesusidoroja su naujai atsiradusiais virusais.

Gali naudoti nemokamas programas, kurios niekuo nenusileidžia perkamoms.

Kompiuteriniai virusai, sugadinantys kompiuterius ir viešai paskelbiantys juose esančius asmeninius duomenis, dažniausiai plinta elektroniniu paštu, kitais bendravimo kanalais ar būna pridėti prie įvairių programų. Kompiuterį užkrėsti virusais galima tiesiog apsilankius piktavalių svetainėje.

Patikrink, ar tavo kompiuteryje veikia antivirusinė programa ir kada ji buvo paskutinį kartą atnaujinta. Atnaujink, jei reikia.

Neskelbk internete savo asmens duomenų

Internetė lengva paskelbti duomenis ar nuotraukas, o visiškai pašalinti jų praktiškai neįmanoma. Gerai pagalvok prieš tą darydamas.

Martyna, 10 m., Šiaulių r. Gruzdžių gimnazija

Internetė paskelbti duomenys iškart paplinta po visą pasaulį, juos nukopijuoja paieškos ir archyvavimo sistemų robotai.

Neskelbk internete savo asmens duomenų, namų ir e. pašto adreso, mokyklos, tėvų darbovietės, nedėk nuotraukų, kitos informacijos, pagal kurią piktavaliai galėtų tave surasti. Dažniausiai pakanka keliolikos minučių, kad apie neatsargų žmogų internete sužinotum viską – jo pomėgius, įpročius, telefono numerį, kada ir kur jį galima sutikti.

Būk apdairus nuotraukas siųsdamas netgi savo pažįstamiems, – kas žino, kaip jos paplis?

Pasirūpink saugiu tinklu

Beveilis tinklas namuose privalo būti apsaugotas ir šifruotas, o kompiuteryje įjungta interneto užkarda.

Milda, 15 m., Kėdainių Šviesioji gimnazija

Bevieliu tinklu siunčiamus duomenis galima priimti ir kitame bute ar netgi name. Todėl šis tinklas tavo namuose turi būti saugus. Jei bevielį tinklą įsirengėte patys, reikia patiems pasirūpinti tinkamais jo nustatymais.

Bevelis tinklas viešose vietose dažniausiai nėra pakankamai saugus, todėl rizikuoji tikrindamas savo paštą ar apsilankydamas Facebook.

Interneto užkarda kompiuteryje užkerta kelią įsibrovėliams iš tinklo, todėl visada privalo būti įjungta. Tokia užkarda yra visose operacinėse sistemose.

Ar tavo kompiuteryje nėra šnipų?

Patikrink savo kompiuterį, ar jame nėra šnipinėjančių programų, kurios šniukština, ką tu veiki internete, kurias svetaines lankai ir ką turi savo kompiuteryje.

Aušrys, 10 m., Kūlipėnų M. Valančiaus pagr. mokykla

Šnipinėjančių programų randama 4 kompiuteriuose iš 5. Jos dažniausiai patenka diegiant nelegalią programinę įrangą, nepatikimus priėmus, įvairius „pagerinimus“ ir „patobulinimus“.

Šnipų savo kompiuteryje išvengsi, jei nediegsi neiškių programų, naudosi šiuolaikines naršyklės, valysi naršymo duomenis.

Daugelį šnipų suranda antivirusinės programos. Kitus sunaikinti galima specialiomis kovai prieš šnipus skirtomis priemonėmis, pavyzdžiui, Ad-Aware ar Windows Defender.

Apsaugok savo duomenis

Duomenys dažniausiai vertingesni už patį kompiuterį ar mobiliąjį telefoną. Apsaugok juos slaptažodžiais ir pasidaryk jų atsargines kopijas.

Rugilė, 10 m., Jurbarko Vytauto Didžiojo vid. mokykla

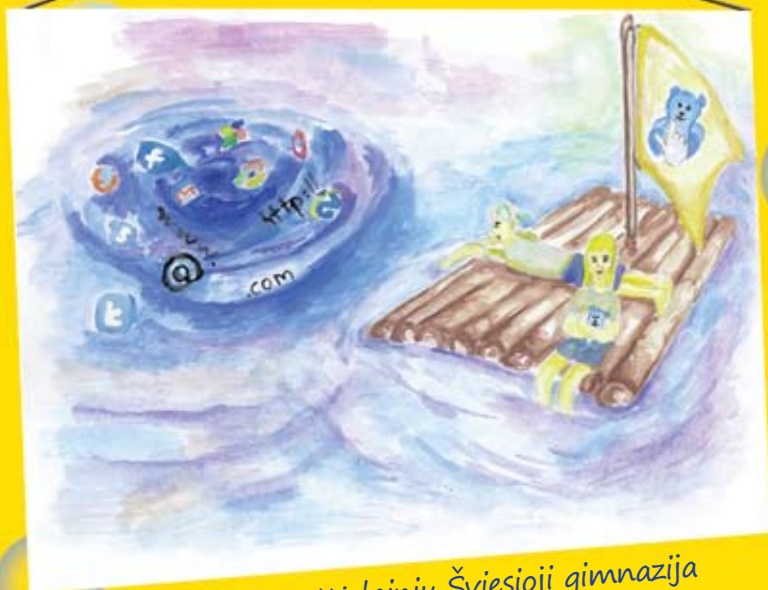
Nepamiršk nuolat darytis atsargines svarbių duomenų kopijas. Patartina, kad jos būtų saugomos ne tame pačiame kompiuteryje. Kopijas gali laikyti interneto saugyklose, pavyzdžiui, *Dropbox* ar *SkyDrive*.

Asmens duomenis, prisijungimo vardus, kodus ir slaptažodžius piktavaliai dažnai bando išvilioti laiškais, apsimesdami banko, e. pašto, kitų paslaugų tiekėjais ir reikalaudami atsiųsti slaptažodį ar pasikeisti jį suklastotoje svetainėje. Būk atidus – nespausk nuorodų tokiuose laiškuose, o svetainių adresus surink pats. Niekam laiškais nesiuntinėk savo slaptažodžių ir kitų asmeninių dalykų.

Naudok tik legalią
programinę įrangą

Nelegali programinė įranga nesaugi ir
dažnai netinkamai veikia.

Gintarė, 15 m., Kėdainių Šviesioji gimnazija

Nelegaliai gautos programos ne tik neatnaujinamos, ribotai veikia, bet dažnai jose būna kenksmingų siurprizų.

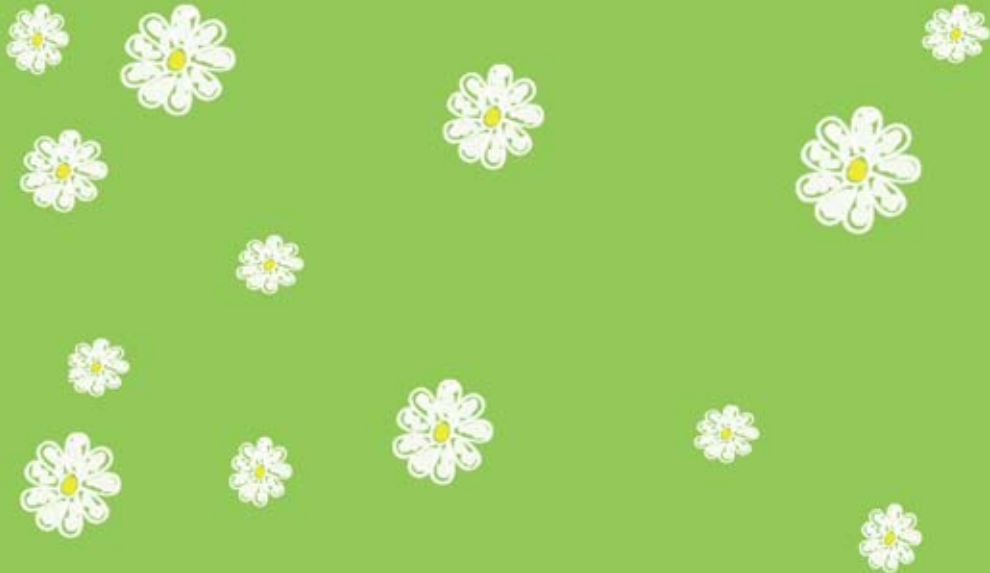
Programas brangu pirkti? Kiekvieno skoniui ir poreikiams pilna nemokamų programų. Dalį jų gali rasti svetainėje www.akl.lt/programos.

Susikurk patikimus slaptažodžius

Kiekvienoje svetainėje susikurk atskirą prisijungimo vardą ir slaptažodį. Tada nepatikimoje svetainėje atskleidęs slaptažodį, kitose svetainėse išliksi saugus.

Neda, 11 m., Kūlipėnų M. Valančiaus pagr. mokykla

Žinok, kad gerą slaptažodį sudaro bent 6–8 prasmės neturintys ženklai, iš kurių bent po vieną būtų didžioji raidė, skaitmuo ir specialusis ženklas, pavyzdžiui, *fOdZ3L\$z*.

Slaptažodžių nereikia užsirašyti, – geriau juos saugiai laikyti slaptažodžių tvarkymo programose, pavyzdžiui, *LastPass*. Retkarčiais juos pasikeisk.

Namų kompiuteryje kiekvienas vartotojas turi turėti atskirą prisijungimą.

Savo slaptažodžių negalima atskleisti niekam, tuo labiau siųsti juos e. paštu.

Susidūręs su netinkamu turiniu internete, grasinimais, patyčiomis ar gavęs įžeidžiamą laišką, nedvejodamas kreipkis į tėvus, mokytojus ar skambink „Vaikų linijos“ telefonu 116111 (kasdien 11 – 21 val.).

2012 / 2013

Rugsējis

Pr	A	T	K	P	Š	S
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

Spalis

Pr	A	T	K	P	Š	S
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Lapkritis

Pr	A	T	K	P	Š	S
					1	2
			3	4		
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

Gruodis

Pr	A	T	K	P	Š	S
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

Sausis

Pr	A	T	K	P	Š	S
					1	2
			3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

Vasaris

Pr	A	T	K	P	Š	S
					1	2
					3	
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28			

Kovas

Pr	A	T	K	P	Š	S
					1	2
					3	
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Balandis

Pr	A	T	K	P	Š	S
					1	2
					3	4
					5	6
					7	
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

Gegužē

Pr	A	T	K	P	Š	S
					1	2
					3	4
					5	
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		